Проців Олег

Жінка на полюванні

Гендерний поділ праці спостерігається вже у тваринних общинах: у приматів самки виконують функцію догляду за дітьми, а самці – захисту від ворогів. Але в людей до цих функцій додаються й інші: у жінок – приготування їжі, а в чоловіків – добування засобів існування.

У первісному суспільстві через природний розподіл обов'язків між статями полювання і рибальство вважались чоловічим заняттям, збирання – жіночим. У Середні віки мисливство та ведення воїн приносили владу й здобич, але одночасно спричиняли відрив від дому на тривалий період, що було несумісним з вагітністю і доглядом за дитиною, а отже вилучало жінок з діяльності, що давала владу та престиж.

Показовим та гідним для наслідування для жіночої статі є той факт, що у давніх греків та римлян полювання курували Богині – відповідно Артеміда та Діана. Вони зображались часто у пристосованому для полювання хітоні, за плечима в них був сагайдак, а в руках – лук або смолоскип. У міфах про них можна натрапити на сюжет, який показує конкуренцію на полюванні між чоловіком і жінкою. Так, є версія, що Оріон – беотійський велетень-красень загинув тому, що намагався перемогти Артеміду в полюванні. З Діаною пов'язаний міф про нещасного мисливця Актеона. Хлопця, що побачив чарівну Богиню Діану під час купелі, вона у гніві перетворила на оленя, якого розірвали власні пси. Варто зазначити, що бронзова статуя Діани-мисливиці знаходиться в Житомирі на лісовій галявині парку ім. Гагаріна. Це єдина вціліла статуя з колекції барона де Шодуара, який заклав цей чудовий парк, - точна копія Діани, яка зберігається в Луврі і є римською версією античної скульптури Артеміди, створеної у 330 р. до н. е.

Гендерна обставина породила багато забобонів та міфів при полюванні. Була прикмета, що коли по дорозі на полювання мисливець зустріне жінку (особливо стару), то йому не пощастить. Цю особливість мисливці приписують поганим жіночим очам. Дослідник мисливських забобон Юліан Ейсмонд у своїй книзі (1926) вбачав у них багато раціонального. На його думку, коли

мисливець, йдучи на полювання, побачить гарну молоду жінку, то ця обставина підносить його віру у власні сили. У свою чергу, зустріч перед полюванням «із старою бабою спустошує наші сили». Забобони слугували мисливцям при невправній стрільбі, бо йому гарна жінка не показала коліно. Крім того, поганою прикметою у мисливців вважалось повертатись з дороги за забутою річчю. Це повернення, без сумніву, приносило невдачу на полюванні. Але у випадку повернення мисливець міг завжди виправдатись за те, що вернувся порожнім з полювання.[1]

Описуються випадки, коли мисливці перед полюванням ворожили, наприклад, якщо їм у сні присниться жінка, то їм у такому випадку повезе, а якщо не присниться, то не повезе.[2]

Свої особливості, пов'язані з жінкою на полюванні, мали гуцули. Поганою ознакою для них була та обставина, коли дорогу перейшла жінка з порожніми руками. Але якщо жінка в руках буде щось нести, а тим більше у двох, тим більша удача буде на полюванні.[3] Дослідники психології гуцульських браконьєрів відмічали, що ті були так зацікавлені мисливством, що їх навіть не зупиняла відмовитись від полювання важко хвора дружина у хаті.[4]

Однак психологію жінки використовували для свого промислу браконьєри. Щоб не бути спійманим з незаконно добутою дичиною, браконьєри використовували жінок для її перенесення до євреїв, які утримували корчми і купували м'ясо.[5] Своєрідно турбувались про жінок і браконьєри Франції, які

---

[1] Ejsmond J. Zabobony myśliwskie/Julian Ejsmond. – Lwów: Słowo, 1926. – 46s.

[2] // Łowiec. – 1884. – № 11. – s.172.

[3] Kronika //Łowiec. – 1880. – № 12. – s. 184-185.

[4] Barabasz S. Kłusownicy i zwierzyna w Tatrach / Stanisław Barabasz // Wierchy. – 1923. – rok pierwszy. – S 167.

[5] Świętorzecki B. Podstawy łowiectwa oraz zarys teorji strzału śrutowego/ Bolesław Świętorzecki . – Wilno: Wydanie nakładem F.Zawadzkiego, n.a – S.

організували свою спілку, статут якої визначав, що у випадку засудження браконьєра спілка повинна була допомагати його жінці.[6]

Часто жінки не брали безпосередню участь у полюванні, а супроводжували своїх знатних чоловіків. Зокрема, у Карпатах у мисливських угіддях Яна Ліхтенштейна полював князь Дон Мігуель Бранганца, де його супроводжувала жінка Тереза.[7] Традиція брати на полювання жінок була у графів Потоцьких.[8]

Але, як відомо, будь-яка справа має і свої винятки. Тож не лише чоловіки мають монопольне право на полювання. Так, національна героїня Франції – Орлеанська діва Жáнна д’Арк була добрим мисливцем.[9] А у пресі 1889 відзначалось, що відважна жінка з Калькути – Ева Квін полює на тигри і вже добула п’ять голів цих страшних хижаків.[10] Курйозний випадок на полюванні за участю жінки трапився у 1895 році. Полюючи в Угорщині на ведмедя, жінка вистрілила до нього з відстані 20-ти метрів і поранила його. Ведмідь намагався кинутись на неї, але вона з відстані трьох кроків зробила наступний постріл і вже смертельно поранила звіра, який був 2 метри і 4 сантиметри заввишки.[11]

Емансипованість жінки початку XX століття проявилась і в мисливстві. У 20-30-х роках минулого століття особливо на карпатських полюваннях багатими трофеями відзначаються і жінки-ловчині. Так, у 1935 році княгиня

---

[6] Kronika // Łowiec. – 1910. - № 7. – s.82.

[7] Marek W. Sprawozdanie delegatów / Władysław Marek //Łowiec. – 1905. – № 22. – s.260-261.

[8] //Łowiec. – 1887. – № 11. – s. 188.

[9] //Łowiec. – 1885. – № 2. – s. 28.

[10] Kronika //Łowiec. – 1889. – № 2. – s. 31.

[11] Kronika //Łowiec. – 1895. – № 11. – s. 175.

Розалія Любомирська у Перегінську здобула престижний трофей – оленячі роги [12](фото додається), а у 1938 році у Мізуні (сучасний Долинський район) полювала княжна Еріка Любомирська.[13]Вправні жінки-мисливці не боялись йти і на хижаків, про що свідчить впольований графинею Гоженьською-Остророжиною вовк (фото додається) та застрелена графинею Пусловською в Пісках на Поліссі рись (фото додається).

Відзначалось, що на початку XX століття у Франції все більше полюванням займаються жінки. Дамські мисливські туалети становлять окрему галузь модельного бізнесу. Жоден показ мод не обходився без представлення жіночого мисливського вбрання[14]. Для кожної статі у той час була й різна мода на хутро: якщо чоловікам пасували шкіри з вовків та соболів, то жінкам з – куниць та зайців.[15] Як відзначали екологи, у 1928 році пристрасть жінок до моди спричинилась до зменшення поголів'я мандрівного голуба, пір'я якого використовувались для прикраси жіночих капелюхів.[16]

Для сучасної жінки часи домінування чоловіка у мисливстві вже давно минули. Сьогодні відсоток жінок-мисливців постійно зростає. Так, жінки складають 8% серед 16000 тірольських мисливців, а у Німеччині 20 років тому жінки становили тільки 1% серед власників мисливських посвідчень, тоді як у 2012 році – вже 10%. Голова Німецького мисливського товариства Йохен Борхерт заявляє, що у такій чоловічій справі як мисливство спостерігається надзвичайний жіночий тренд. Більше того, жінки у мисливстві відчули себе

[12] Mniszek A. Z Karpat / Albert Mniszek///Łowiec. – 1935. – № 13. – s. 157-158

[13] Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – s.206-207

[14] Sport myśliwski we Francji// Łowiec. – 1913. – № 18. – s.215.

[15] // Łowiec. – 1885. – № 5. – s.76.

[16] Lubicz Niezabitowski E. Łowiectwo a ochrona przyrody//Łowiec Polski – 1928. – № 48. – s.834-835.

значно впевненіше, позиціонують себе з цією сферою та хочуть самостійно добувати свою недільну печеню.

Постає питання: чому жінки захоплюються мисливством? Дослідження серед німецьких жінок-мисливців показали, що найважливішим для них є не трофеї кабанів чи оленів, не можливість подорожувати в далекі краї та полювати, а потяг до природи, спокій та заняття з собакою. Саме через мисливських собак багато жінок прилучаються до полювання. Це підтверджує і українська жінка–мисливець з Луцька – Людмила Кундюк, вважаючи, що на полювання ходять не для вбивства, а щоб відчути світ по–новому. Полювання стало для неї незамінним відпочинком для душі.

Більше того, у царині догляду за мисливськими ревірами німецькі жінки ні в чому не уступають чоловікам, справедливо вважаючи, що вивчення, захист природи та догляд за нею йдуть поруч з потом та напруженою роботою. Крім того, у німецьких жінок-мисливців часто можна навіть на мобільному телефоні почути рінгтон, що імітує звучання мисливського ріжка. А одна з них – Габі Маккенберг (округ Варендорф) приймає участь у виступах духового оркестру, граючи на мисливському ріжку.

У Німеччині жінки-мисливці беруть участь в освітніх програмах для мисливців, перебувають на керівних посадах мисливських товариств. Жінки і чоловіки по-різному полюють: для жінки достатньо дробовика або гвинтівки, тоді як чоловік почувається таким собі колекціонером зброї. Іноді жінки почуваються не лише мисливцями, але й природоохоронцями, обираючи для добування слабких тварин[17].

Цікавою видалась нам таблиця, у якій відображено у відсотках частка жінок серед мисливців у різних європейських країнах і яку ми пропонуємо до уваги читачів:

КРАЇНА	**К-сть жінок-мисливців у %**	**Дата відображення даних**

[17] Frauen jagen anders // Westfälische Nachrichten. – 1.September 2013. – Режим доступу: http://www.wn.de/Muensterland/Kreis-Warendorf/2013/08/Immer-mehr-Jaegerinnen-erobern-Feld-und-Flur-Frauen-jagen-anders

Австрія	7,5%	2013
Бельгія	1%	2001
Болгарія	1, 3%	2013
Хорватія	0, 6%	2013
Данія	5, 7%	2013
Естонія	1, 34%	2013
Фінляндія	6, 1%	2013
Франція	2%	2006
Німеччина	10%	2012
Угорщина	1, 2%	2004
Ісландія	2%	2002
Литва	1,48%	2012
Нідерданди	5%	2004
Норвегія	12%	2013
Польща	2,32%	2013
Словаччина	3%	2013
Швеція	5,3%	2013
Швейцарія	5%	2013
Великобританія	5%	2013

Цікавим є факт, що сучасні Артеміди та Діани в Україні складають по відношенню до чоловіків-мисливців не більше 1% та й їхні імена не такі відомі як мисливців-чоловіків, що люблять красуватись у гарних мисливських каталогах і журналах. Однак, спостерігається прорив й українських ловчинь. Так, на Львівщині є офіційно зареєстровані 250-260 жінок-мисливців. Найбільше жінок мисливців є у Львові, в Жовківському, Мостиському і Стрийському районах. Вікове обмеження тільки по-молодості: у 18 років можна отримати посвідчення мисливця, а з 20-ти років — дозвіл на зброю. Жінки-мисливці представляють різний соціальний статус: серед них є домогосподарки, лікарі, вчителі, податківці. Як свідчить «Гал-info», в останній тиждень мисливського сезону, що припадає на останній тиждень року у

Львівській області відбувається «полювання Діан». Жінки йдуть на полювання самі, без чоловіків і роблять все самі. Хоча, як говорить, жінка-мисливець з Луцька – Людмила Кундюк, бувають випадки, коли не сприймають серйозно жінки на полюванні. Хоча своїми чоловічими трофеями може похвалитись чи не кожна жінка.

Повернувшись на якесь століття назад, можна спостерігати, що мисливська преса кепкувала іноді з жіночих полювань, переводила їх в іншу площину. Так, з великим гумором описані жіночі полювання без правил. Якщо чоловіки полювали у лісових мисливських угіддях, то жінки мали свою територію для полювання, а саме: танцювальні майданчики, ресторани, карнавали. У цих угіддях жінки полюють без відповідно посвідчення мисливця, без ліцензії, не платять жодного податку, не зважають на жоден закон чи етику. Але жінки ніколи не проводять колективних полювань, радше індивідуальні. Слід сказати, що ці полювання - дуже результативні. Проте, які б правила вони не порушили, для них немає жодного покарання.

Як мисливець без рушниці, так і жінка не може уявити своє життя без карнавалу. Там добувають чоловіків, наречених, коханців. Полюють навіть заміжні жінки, підшукуючи чоловіків для своїх доньок. Під час карнавалу дозволяється добувати чоловіків будь-якого статусу і будь-якої якості. Крім того, жінка є небезпечною для здобичі весь рік, а під час карнавалу – особливо небезпечною, бо має тисячу засобів, щоб їх добути. Жінка-мисливець стоїть значно вище професійних мисливців, бо стріляє з такої зброї, яку вони навіть не тримають в руках. Кожен мисливець обдурює після полювання, а жінка – під час полювання, бо обман – це її є найкраща зброя. Вона вміє виставляти такі капкани, які ми, мисливці, не вміємо. А приманкою для цього служить наша чоловіча слабість до жінок. Раз нас заманюють декольтованим бюстом, раз – голими руками чи плечима, а часто чоловіки зваблюються на рожеві панчішки чи коротку спідницю. І коли ми на цю принаду клюємо, то капкан затискається.

Карнавал для полювання – це найкращий час, так як дичина – чоловіки у цей час втрачають нюх, слух, зір, одним словом, стають як ті глухарі під час токовища.

Тож якщо чоловік не хоче бути впольованим, він не повинен взагалі виходити із свого дому під час карнавалу і чекати аж до початку посту, коли на чоловіків полювати заборонено.

Проте з розповіді однієї жінки, яка часто виходить на полювання, випливає, що вполювати чоловіка стає все важче з огляду не на кількість, а на якість. На танці все частіше приходять один молодняк або старі козли. Якісна дичина тримається своїх усталених корпоративів.

Тому жінки, які собі знають ціну, у молодняк та старих козлів навіть не стріляють, бо не варто витрачати набоїв. Такі екземпляри падають навіть від пострілу шампанського.[18]

Тож з нагоди Жіночого дня хочу побажати всім українським ловчиням вдалого полювання у мисливських угіддях і не тільки….

Щиро ваш Олег Проців.

Проців О.Р. Жінка на полюванні / Олег Проців / Полювання та риболовля. – 2014. – №3 (149) лютий. – С. 2.

[18] Janta-Połczyński W. Polująca pani / Władysław Janta-Połczyński. – W-wa: Księgarnia Gebethnera i Wolfa, n.a. – S. 56-58.